



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

197. An coniux excusetur à peccato mortali, si voluntariè delectetur in commotione sensitiva orta ex imaginione coniugis absentis? Et supponitur abesse probabile pollutionis periculum. Ex. p. 3. tr. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

exerceri non possit. Quare cum eadem copula tunc sit licita, & prohibita, vel impossibilis, solum per accidens, & ab extrinseco; licita etiam erunt delectatio illa, & tactus, qui de se ad actum coniugalem tanquam ad finem tendunt. Et tactus poterunt excusari à veniali, si non ob solum delectationem, sed ad conciliandum amorem, vel ad vitandam incontinentiam exercentur absque pollutionis periculo. Et hanc sententiam me citato tenet nouissimè Bossius *tract. de Scrupulis* §. 59. num. 2191. & Martinus Perez de *Matrim. disp. 53. sect. 3. num. 2. & 3.* qui tamen optimè notat, supra dictam doctrinam non procedere in viduis & in sponsis de futuro; non enim his licitum est delectari morosè de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij, quicquid in contrarium asserat Magister Araujo in *part. 2. D. Thomæ, quest. 74. art. 10. dub. 3. num. 48.* & alij.

RESOL. CXCVII.

An coniux excusetur à peccato mortali, si voluntarie delectetur in commotione sensitiua orta ex imaginatione coniugis absentis? Et supponitur abesse probabile pollutionis periculum? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 199. aliàs 200.

Alibi supra in Ref. 195. §. 2. in fine. & in Ref. 196. §. 2. prope finem. Verè Et hæc & infra in Ref. 199. §. Verum ad lin. 8. & verè etiam si inde.

§. 1. Contra Nauarrum, Azorium, Philiaricum, & alios affirmatiuam sententiam alibi cum multis DD. probabiliter docui, sed, quia aduersus me propter hoc quidam Theologaster obmurmurauit, idè iterum eandem sententiam doceo, quam docent etiam Medina in *part. 2. quest. 74. art. 8. dub. 1.* Zamel *ibid. disp. 4. dub. 3. Coriel dub. 3. §. 2. diff. 3.* Zanardus in *direct. onsc. part. 1. tr. de matrim. cap. 41.* Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 6. num. 14.* vbi sic asserit: Licet existiment aliqui etiam coniugatum mortaliter peccare, si voluntarie delectentur in motione venerea ortæ ex coniugis absentis apprehensione, eo quod talis commotio tunc ordinari non possit ad actum coniugalem, sed potius ordinetur ad pollutionem; opposita tamen sententia probabilitate non caret; Cum enim matrimonium à mortali peccato excuset tactus impudicus inter coniuges, non copulandi, sed solius voluptatis gratia institutos; consequens est similiter etiam sensitiuam commotionem ex absentis mariti cognitione ortam, vel voluntariè acceptam à culpa mortali excusari. Ratio est, quia hæc omnia in coniugibus, per se loquendo, tendunt ad opus coniugale. Per accidens autem est, quod ob absentiam, vel simile impedimentum opus non exercentur. Suppono autem in his casibus abesse probabile pollutionis periculum. Ita Layman, & ego, licet nouissimè contrarium doceant Pontius de *matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. num. 11.* Fernandez in *exam. Theolog. moral. part. 2. cap. 2. §. 4. num. 6.* & alij, sed nostra sententia est probabilissima.

RESOL. CXCVIII.

An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt presenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam? Et in rextu huius Resolutionis adducuntur diuersi casus pro praxi supra dictæ difficultatis? Et deducitur, quod si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam presenti, dum absentes sunt? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 223. aliàs 224.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 44. num. 11.* sed aduersus illum infurgit Basilius Pontius de *matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. num. 12.* & Emanuel Rodriguez in *summa nouissima to. 1. cap. 129. conclus. 3. vbi sic ait;* [Quando la copula matrimonial es illicita, por razon de alguna circunstancia extrinseca, de su naturaleza no los priua de vfo legitimo del matrimonio, tambien es illicita la delectacion del apetito sensitiuo desta copula pensada como de presente. Esta conclusion es contra Sanchez, el qual dize ser licita la dicha delectacion, y assi afirma, que entre los casados, aunque sea illicita la copula, por razon del notable peligro de la salud, ò de abortio, no sera illicita la delectacion desta copula, pues esta delectacion no es contra la dicha salud, y dizemas que illicita es la copula coniugal en lugar publico, por ser contraria à la honestidad natural, porque no es illicita moralmente la delectacion interna sensitiua de la copula coniugal en el mismo lugar, attento que esta delectacion no es contraria à la honestidad natural, por razon de laqual la copula es illicita. Laqual doctrina tengo per muy, agena de la Theologia moral, porque aunque la dicha delectacion de presente no sea notablemente contraria à la salud corporal, ni a la honestidad natural, ella anfi sin respecto à circunstancia extrinseca, es illicita, porque la delectacion coniugal de su naturaleza quando se tiene de presente absolutamente no es buena, sino solamente quando se tiene actualmente el acto, y no quando no se tiene.] Ita Rodriguez.

2. Sed non rectè quidem, nam si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam presenti, dum absentes sunt, quia cum illis non sit peccatum mortale consensus in actum, nec etiam erit in delectationem, & ita sentiunt plures DD. quos supra, & alibi citauimus, quibus nunc addo Malderum in *part. 2. D. Thom. quest. 74. art. 10. dub. 11.* Tannerus etiam in *part. 2. disp. 4. quest. 8. dub. 7. num. 140.* Iacobum Granado *vbi infra*, & Filiucium *tom. 1. tract. 10. c. 9. n. 33;* qui citat D. Thomam, Paludanum, Caietanum, Gersonem, Armillam, & Tabienam.

3. Igitur respondendo ad quæstionem in hac resolutione propositam, assero probabiliter cum Sanchez *vbi supra*, quod quoties copula interdictur coniugibus ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum coniugem arceat ab vfu matrimonij, licita est delectatio appetitus sensitiui de copula cogitata vt presenti, vt si illicita sit copula propter periculum abortus, & salutis. Et ratio est, quia matrimonium non tantum excusat coitum à culpa, sed etiam morosam delectationem. Ergo cum impedimenta supra dicta opponantur soli copula, vfus solus ille redditur illicitus, & non delectatio. Secundò, in his casibus vfus matrimonij ex se est licitus, sed tantum ab extrinseco prohibetur ratione charitatis, aut pietatis obligantium præcaueri damnum coniugis, vel prolis, sed his virtutibus non aduersatur delectatio, nam ex illa simile damnus non timetur; ergo non erit prohibita.

4. Et idem dicendum est, quoties est physicum impedimentum ad copulam, vt si impotentia coeundi superueniat matrimonio contracto, vel quando cõcubitus est interdictus ratione alicuius præcepti Ecclesie, vti coniux contrahit affinitatem, seu cognitionem cum altero coniuge, & ratione cuius arceatur à debiti petitione; vel si vterque similiter eam contraxit, quia tale impedimentum est extrinsecum, & arcens à copula in pœnam admissi delicti. Ergo cum res sit pœnalis, non est extendenda ad delectationem.

Sup. hoc supra in Ref. 196. §. vlt. in principio.

Supra, & alibi in Resolutionibus quæ hic sunt supra 195. & 196. & infra in Ref. seq. §. Verum.